

schenkt Hij ons Zijn geschreven Woord. Dit brengt mij tot de bespreking van het gezag van dat Woord.

Niet aan de menschelijke rede maar aan God komt het hoogste gezag toe; aan den levenden God, gelijk deze zich aan ons geopenbaard heeft in het vleesch en tot ons spreekt in Zijn Woord; aan een God tot wien wij spreken kunnen; die ons hoort en verhoort.

Aan God, den Heer! Niet aan een godsbegrip of een gods-idee. Ieder die eene bijzondere openbaring Gods aan de menschen ontkent, of de dingen, die „het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord en in het hart eens menschen niet zijn opgeklommen” (18) verwerpt, staat in beginsel aan de andere zijde. Hij erkent wellicht het bestaan van God, doch alleen omdat en in zoover zijn rede hem tot die erkenenis dringt. Verder dan zijne rede komt hij niet, want voor hem is de rede het hoogste gezag. Komt hij verder; neemt hij iets aan, anders dan op het gezag zijner rede, dan is dit omdat hij onwillekeurig nog teert op hetgeen het oude christelijk geloof in zijn gemoed heeft achtergelaten.

Ieder denker, ieder die de verschijnselen der zichtbare wereld waarneemt, erkent dat de wereld of aan het toeval is overgelaten, of bestuurd wordt door wetten welke wij niet kennen, die zelfs buiten ons denkvermogen liggen. Waarneming noch nadenken ontsluiert ons die verborgen wetten. De mensch staat daartegenover evenals het dier op de snijtafel tegenover de operaties van den chirurg. Omdat het dier niet beseffen kan wat wetenschappelijk onderzoek beteekent, kan het niet begripen waarom dezelfde hand beurtelings vreeslijk pijnigt en liefderijk verpleegt. Zoo het redeneeren kon, zou het van zijn bekrompen standpunt tot geen andere slotsom kunnen komen, dan tot deze; dat die hand of door het noodlot, of door toeval, of door hem onbekende oorzaken van stoffelijken aard werd bewogen. Eerst als het zich het begrip „wetenschap” kon voorstellen, zou het in staat